

Robin Cohen

GAV PERSPEKTİF

Küresel Diasporalar

Küresel Diasporalar: Giriş 1997 yılındaki ilk baskısının ardından diaspora çalışmalarının ortaya çıkışında merkezî bir rol oynamış ve kısa sürede bu alanda önde gelen ders kitabı haline gelmiştir. Bu genişletilmiş ve tamamen gözden geçirilmiş 25. yıl baskısında diaspora kavramının değişen anlamları dikkatli bir şekilde açıklanıp güncellenmiş, istatistikler ve yeni yorumlar orijinal metne kusursuz bir biçimde işlenmiş ve kuruluş aşamasındaki diasporalar ve diaspora katılımı ile ilgili iki yeni bölüm eklenmiştir.

Kitapta aydınlatıcı vaka çalışmaları yer almakta ve Yahudi, Ermeni, Afrika, Sih, Çin, Britanya, Hint, Lübnan, Afgan ve Karayip diasporaları dâhil olmak üzere çok çeşitli diasporalar karşılaştırılmaktadır. Aynı zamanda bu baskı, Cohen'in zengin tarihsel ve sosyolojik tanımlamalarını, açık ve zarif üslubunu ve diasporaların farklı özelliklerini birbirine bağlayan "diasporik halat" kavramını korumayı sürdürmektedir.

Alana dair önemli bir ders kitabı niteliğindeki bu çalışmanın güncellenmiş baskısı diaspora, göç ve kimlik gibi karmaşık konuları araştırmak isteyen öğrenciler ve eğitimciler için vazgeçilmez bir rehber olacaktır. Göç Araştırmaları Vakfı olarak bu kitabı Türkçeye kazandırmanın ve kitabın daha geniş okuyucu kitlesiyle buluşmasına imkan sağlamanın gururunu yaşıyoruz.

Robin Cohen Birleşik Krallık'taki Oxford Üniversitesi'nde Kalkınma Çalışmaları alanında Emeritus Profesördür. Göç, küreselleşme, toplumsal kimlik ve diasporalar üzerine çok sayıda yayını bulunmaktadır. Çok sayıda kitabın yazarıdır. Son çalışmaları arasında *Refugia: Radical Solutions to Mass Displacement** (Nicholas Van Hear ile birlikte, Routledge: 2019), *Migration: The Movement of Humankind from Prehistory to the Present* (Andre Deutsch, 2019) ve *Encountering Difference: Diasporic Traces, Creolizing Spaces* (Olivia Sheringham ile birlikte, Polity Press, 2016) bulunmaktadır. Aynı zamanda *Routledge Handbook of Diaspora Studies* (Carolyn Fischer ile birlikte, Routledge, 2019) ve *The Cambridge Survey of World Migration* (Cambridge University Press, 2010) da dâhil olmak üzere birçok kitabın editörlüğünü yapmıştır.

* 2020 yılında GAV Perspektif Yayınları tarafından *Refugia* ismiyle Türkçe'ye kazandırılmıştır.

Küresel Diasporalar Giriş

Robin Cohen / Yazar

Özgün Adı: **Global Diasporas** © Routledge;
Third edition NY 2023: ISBN 978-103-21884-5-4

GAV Perspektif Yayınları®, 2023

© Göç Araştırmaları Vakfı İktisadi İşletmesi

Sertifika No.: 43715

GAV PERSPEKTİF

Hacettepe Mah. Fener Sk.
No: 5 06230

Altındağ Ankara/Türkiye

Tel.: +90 (312) 473 79 11

Fax: +90 (312) 473 79 14

gavperspektif.com

bilgi@gavperspektif.com

siparis@gavperspektif.com

[@gavperspektif](https://twitter.com/gavperspektif)

[@gavperspektif](https://www.instagram.com/gavperspektif)

1. Baskı

Aralık 2023

Ankara

GAV Perspektif Yayınları - 31

ISBN: 978-625-94021-2-3 Karton Kapak

Çeviren

Birsen Aybüke EVRANOS

Editör

Bahar CEBE

Görsel Yönetmen

GAV Perspektif Yayınları Yayın Kurulu

Tashih

Elif AYDIN, M. Derya CANPOLAT

Tasarım

Emre YILDIZ

Baskı

Genç Ofset

Sertifika No: 44574, Altındağ / Ankara, Türkiye

© Kitabın tüm yayın hakları GAV Perspektif Yayınları'na aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak sınırlı alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

GAV PERSPEKTİF

*Selina'ya
Yollarımız ayrıldı ve biz daha az gıdileni tercih ettik.
Ve bu fark yarattı.
(Robert Frost'a atıfla)*

Robin Cohen

Küresel Diasporalar Giriş

İçindekiler

Şekiller listesi	xi
Tablolar listesi	xii
Teşekkür	xiii
25. Yıl Baskısına Ön Söz	xvii

1: Diaspora Çalışmaları: Bir Rehber 27

28	<i>Diasporanın Basit Tanımları</i>
29	<i>Karmaşık Bir Diaspora Fikri: Diasporik Bir Halatın Dokuz Kolu</i>
41	<i>Diaspora Türleri</i>
55	<i>Diasporik Aktörler ve Aktivizm</i>
60	<i>Sonuç</i>
61	<i>Ek Okuma</i>
62	<i>Tartışma Soruları</i>
63	<i>Kaynakça</i>

2: Prototipin Ötesinde: Yahudi Diasporasını Yeniden Düşünmek 69

70	<i>Prototip Olarak Yahudi Diasporası</i>
71	<i>Baskı Mekânı Olarak "Babil"</i>
72	<i>Yaratıcılık Mekânı Olarak "Babil"</i>
75	<i>Yahudi Diasporası ve Hristiyanlık</i>
80	<i>Yahudi Diasporası ve İslam</i>

85	<i>Aşkenazların Akıbeti</i>
93	<i>Sonuç</i>
95	<i>Ek Okuma</i>
95	<i>Tartışma Soruları</i>
96	<i>Kaynakça</i>

3: Kurban Diasporalar: Afrikalılar ve Ermeniler99

102	<i>Afrika Diasporasının Kökenleri</i>
105	<i>Afrika Ana Vatanlarının Sosyal İnşası</i>
110	<i>Dönüş ve Afrika Diasporasının Diğer Yönleri</i>
114	<i>Ermeni Diasporasının Oluşumu</i>
119	<i>Tehcirden Sonra: Yurt İçindeki ve Yurt Dışındaki Ermeniler</i>
127	<i>Sovyet Ermenistanı ve Sonrası</i>
130	<i>Sonuç</i>
131	<i>Ek Okuma</i>
132	<i>Tartışma Soruları</i>
133	<i>Kaynakça</i>

4: İşgücü Diasporaları ve Emperyal Diasporalar: Senetli Hintliler ve Britanyalılar.139

142	<i>Senetli Hintliler: Yeni Bir Kölelik Sistemi mi?</i>
146	<i>Senetli Kadınlar</i>
149	<i>Ramayana Şarkıları ve Siyasi Sonuçları</i>
154	<i>Emperyal Diasporalar</i>
155	<i>Britanya İmparatorluğu'nun Yerleşimleri</i>
160	<i>Aşağıdan Britanyalı Göçü: "Hanımefendilerin" Rolü</i>
164	<i>Dominyon Diasporasının Sonu</i>
168	<i>Britanyalı Kimliği Üzerindeki Etkiler</i>
170	<i>Sonuç</i>
173	<i>Ek Okuma</i>
174	<i>Tartışma Soruları</i>
175	<i>Kaynakça</i>

5: Ticaret Diasporaları: Çinliler ve Lübnanlılar181

184	<i>Çinli Ticaret Diasporasının Oluşumu</i>
190	<i>Azınlık Olarak Çinliler</i>
195	<i>Büyük Lübnanlı Göçü</i>
200	<i>Lübnan Diasporası: Kelebekler ve Tırtıllar</i>
205	<i>Sonuç</i>
209	<i>Ek Okuma</i>
209	<i>Tartışma Soruları</i>
210	<i>Kaynakça</i>

6: Yersizyurtsuzlaşmış Diasporalar: Siyah Atlantik ve Diğerleri215

- 218 *Karayıpler: Göç ve Diaspora*
- 222 *ABD'deki Afrikalı Karayıplılar*
- 223 *Birleşik Krallık'taki Afrikalı Karayıplılar*
- 225 *Hollanda ve Fransa'daki Karayıplılar*
- 228 *Siyah Atlantik Tezi*
- 238 *Diğer Yersizyurtsuzlaşmış Diasporalar*
- 245 *Sonuç*
- 247 *Ek Okuma*
- 248 *Tartışma Soruları*
- 249 *Kaynakça*

7: Kuruluş Aşamasındaki Diasporalar: Afganlar ve Diğer Mülteciler ile Yerinden Edilmiş İnsanlar255

- 257 *Körfez Ülkelerindeki İşçiler*
- 258 *Almanya'daki Türk Misafir İşçiler*
- 260 *Kuruluş Aşamasındaki Diasporalar ve "Yeni Diasporalar"*
- 262 *Kuruluş Aşamasındaki Bir Diasporanın Oluşumu: Afganlar*
- 271 *Kuruluş Aşamasındaki Diaspora Kaynağı Olarak Mülteciler ve Yerinden Edilmiş İnsanlar*
- 275 *Kuruluş ve Komşuluk: Diaspora Oluşumunun Boyutları*
- 282 *Sonuç*
- 283 *Ek Okuma*
- 284 *Tartışma Soruları*
- 285 *Kaynakça*

8: Ana Vatan Hayali ve Hakikatleri: Siyonistler ve Sihler . . . 289

- 292 *Doğum Travmaları: İsrail "Normal" Bir Devlet Olabilir mi?*
- 295 *İsrail ve Diaspora: Girift Bir İlişki*
- 304 *Yordim, Sabralar ve Ulusötesiciler*
- 306 *İsrail ve ABD Yahudi Diasporası: Tutum Değişiklikleri*
- 307 *Sih Kimliği*
- 308 *Sihlerin Kökenleri*
- 314 *Amritsar, Altın Tapınak ve Ana Vatanın Cazibesi*
- 321 *Khalistan Sonrası Vizyon: Tanınma Siyaseti ve Küresel Qaum*
- 322 *Sonuç*
- 324 *Ek Okuma*
- 324 *Tartışma Soruları*
- 325 *Kaynakça*

9: Diaspora Katılımı: Devlet ve Devlet Dışı Aktörler.331

- 332 *Menşe Ülke Hükümetleri ve Diasporalar: Redden Kabule*
- 337 *Ev Sahibi Hükümetler ve Diasporalar: Korkudan Birlikte Yaşama*
- 341 *Kalkınma Aktörleri Olarak Uluslararası Kurumlar/Uluslararası Stk'lar ve Diasporalar*
- 345 *Diasporalar ve Ana Vatan Topluluğuna Katılım*
- 351 *Çatışma ve Çatışma Sonrası Durumlarda Diasporalar*
- 356 *Sonuç*
- 358 *Ek Okuma*
- 359 *Tartışma Soruları*
- 360 *Kaynakça*

10: Sonuç: Diasporanın Değişen Anlamları365

- 366 *Klasik Dönemde Yahudiler ve Yunanlar*
- 372 *Erken Hristiyanlık Döneminde Diaspora*
- 375 *Genişletilmiş Kavram*
- 379 *Diaspora Çalışmalarının Ortaya Çıkışı*
- 382 *Diasporanın Ana Vatandan Ayrış(ama)ması*
- 387 *Uygulamalı Diaspora Çalışmaları*
- 391 *Diasporalar ve Karmaşa*
- 396 *Sonuç: Yeterlik Beyanı ve Procrustes'in Yatağı*
- 399 *Ek Okuma*
- 399 *Tartışma Soruları*
- 400 *Kaynakça*

Dizin403

Teşekkür

Her ikisi de *Küresel Diasporalar*'ın 25. yıl baskısı fikrinin coşkulu savunucusu olan Routledge editörlerim Rebecca Brenan ve selefi Gerhard Boomgaarden'a teşekkür ederek başlıyorum. Routledge'tan Christopher Parry de bana çok yardımcı oldu.

Arkadaşlarıma, meslektaşlarıma ve öğrencilerime olan borcum ölçülemeyecek kadar büyük ve istemeden birini dışarıda bırakmamak için isimleri hazırlarken endişeliyim. Okuyucuyu, bu alanda beni etkileyen diğer bilim insanlarının tartışıldığı önsöze ve aşağıdaki 1. ve 2. bölüme yönlendiriyorum. Yıllardır sıcak kalpli yoldaşlarım ve iş arkadaşlarım olan Nick (Nicholas) Van Hear, Steve (Steven) Vertovec ve Kach (Khachig) Tölölyan'ın desteğini unutmam mümkün değil. Özellikle bahsetmek istediğim diaspora üzerine çalışan diğer bilim insanları arasında Daniela Berghahn, Christine Chivallon, İpek Demir, Stéphane Dufoix, Alan Gamlen, Maria Koinova, Thomas Lacroix, Judith Misrahi-Barak, Nando Sigona ve Pnina Werbner

yer alıyor. Bu alanda önemli anlayışlar geliştirdiler ve bana yeni yollar açtılar.

Bu kitabın ilk amacı hem alana genel bir giriş sunması hem de Nicholas Van Hear'ın (yeni ortaya çıkan diasporalar üzerine) benzer çalışmasıyla birlikte belirli diasporalara ilişkin derinlemesine vaka çalışmalarına öncülük etmesiydi. Bu, Donna G. Gabaccia'nın (İtalyanlar hakkında), Stephen J. Gold'un (İsrailliler hakkında), Vic Satzewich'in (Ukraynalılar hakkında), Helena Lindholm Scholtz'un (Filistinliler hakkında), Khalid J. Koser'in (yeni Afrika diasporaları hakkında) ve Darshan Singh Tatla'nın (Sihler hakkında) yaptığı önemli çalışmalara yol gösterdi. Bu meslektaşlarımla çalışırken çok şey öğrendim. Bu vesileyle iyi arkadaşım Darshan Singh Tatla'nın ne yazık ki Temmuz 2021'de öldüğünü belirtmek isterim.

Diaspora çalışmaları alanı genişledikçe aralarında (Güney Afrika'daki Hintliler üzerine çalışan) Ravi Thiara, (Kürtler üzerine çalışan) Östen Wahlbeck, (Kürtler ve Somalililer üzerine çalışan) David Griffiths, (Zimbabveliler üzerine çalışan) Dominic Pasura ve (Türkler üzerine çalışan) Cameron Thibos'un bulunduğu çok sayıda doktor adayına danışmanlık yaptım. Oxford Leverhulme Diaspora Programı'nın baş araştırmacısı olma şansına sahip oldum ve daha önce adı geçen birkaç meslektaşımı ek olarak Alpha Abebe, Oliver Bakewell, Alexander Betts, Mette Louise Berg, Naluwembe Binaisa, Neil Carrier, Barzoo Eliassa, Leslie Fesenmeyer, Jane Garnett, Ben Gidley, Alana Harris, Marie Godin, William Jones, Michael Keith, H  lene Neveu Krinkelbach, Giulia Liberatore ve Iain Walker ile yan yana çalıştım. Melezleşme ve diaspora arasındaki ilişkiyi inceleyen üç yıllık bir projede güçlerimizi birleştirdiğimiz Olivia Sheringham'a özel bir teşekkür borçluyum. Ayrıca diaspora çalışmaları üzerine kapsamlı bir el kitabının hazırlanması sırasında Carolin Fischer ile iş birliği yaptım. Fischer'ın Afgan diasporası hakkındaki benim de faydalandığım çalışması, Batı'nın Afganistan'a müdahalesinin

felaketle bitişinin sonuçları ortaya çıktıkça daha da önemli hale gelecek. Erken Yunan yerleşimlerini anlamama yardım ettiği için Manolis Pratsinakos'a ve Sihizm ile ilgili daha eski anlatılarımdaki birçok hatayı gösterdikleri için Gurhapal Singh ile Nirvikar Singh'e teşekkür etmek istiyorum. Müslüman diasporası meselesiyle ilgili olarak Tahseen Shams ile yararlı yazışmalarım oldu.

Fotoğraf ve şekiller hakkında

Şekil 4.1, Southern Methodist Üniversitesi DeGolyer Kütüphanesi'ne şükranlarını bildiren Ameena Gafoor Enstitüsü'nden alınmıştır. Şekil 9.1, Guyana Hükümeti Dışişleri ve Uluslararası İşbirliği Bakanlığı'nın tanıtım dairesinden alınmıştır. Diğer fotoğraflar Wiki Commons'tan veya gerekli lisans ücreti ödenerek iStockphoto'dan temin edilmiştir.

25. Yıl Baskısına Ön Söz

Kitabı ikinci kez gözden geçirme fırsatı verilen ve kitabını dörtte birinden fazla genişletme fırsatına sahip olan yazar gerçekten de şanslıdır. Bu fırsattan yararlanarak bu kitabın nasıl başladığını ve zamanlama açısından neden yeni bir baskının uygun olduğunu açıklamak istiyorum.

Uzun bir yolculuk oldu ve bu hikayenin ilk kısmını yeniden anlattığım için özür dilerim. Küresel diasporalarla ilgili bir kitap fikri rastlantı eseri ortaya çıktı. 1990'ların başındaki araştırma iznim sırasında uluslararası göçün yeni ortaya çıkan örüntülerini anlamanın “yurt” ve “dışarıyı” birleştiren karmaşık çapraz ve döngüsel akışları yeterince açıklayabilecek yaratıcı bir yolunu bulmaya çalışıyordum. Penceremden dışarıdaki bahçeye meditasyon halinde (ya da bitkisel hayatta gibi) bakarken aniden göç araştırmacılarının “kökünden sökmek”, “saçma”, “dikim” gibi bahçecilik terimlerini ve o zamanlar yeni moda olan “kültürlerin birleşimi” kelimelerini nasıl gittikçe daha fazla kullandığını düşündüm. Aklımın bir yerinde “diaspora” kelimesinin Yunanca

dia (“boyunca” veya “üstüne”) ve *speirein* (“dağılım”) kelimelerinden türetildiğini hatırladım. Ortaya çıkan yeni sözcük başka bir bahçecilik terimi olan “serpmek” veya “ekmek” anlamına geliyordu. Bitki bilim ve diasporalar arasındaki bağlantılara dair bu düşüncelerimi başka yerlerde genişlettim (Cohen, 2015). O zamanlar kendime eski diaspora fikrine yeni bir şekil vermenin, insanların yeni ve yeniden canlanan dağılımlarını ve ulusötesi göçü anlamak için bir araç sağlayıp sağlamayacağını sordum. Bu hareketler uluslararası göçü, ortaya çıkan kimlikleri, gel gitli akışları ve karmaşık yerleşim ve entegrasyon örüntülerini anlamının genel olarak kabul görmüş yollarını nasıl haritalandırıyor ve değiştiriyordu?

Elbette bu tarlayı daha önce sürmüş olan ya da aynı zamanda kendi entelektüel traktörlerini çalıştırmaya başlayan ve o zamanlar beni çok etkileyen başkaları da vardı. Bir derlemede siyaset bilimci Gabriel (“Gabi”) Sheffer (1986), çağdaş diasporalar ile uluslararası siyaset arasındaki bağlantıların haritasını çizmişti. 1970’lerde Birmingham Üniversitesi’nde birlikte çalıştığımız dönemde merhum Stuart Hall’un büyük hayranıydım ve beklendiği üzere onun diaspora fikri üzerine 1990’larda yayımlanan ilgili üç makalesindeki kısa ve öz gözlemleri (Hall, 1990; 1991; 1992) ilgi çekici bir okuma sunuyordu. James Clifford (1994) sade bir şekilde “Diasporas” ismini verdiği öncü bir makaleyi, Paul Gilroy (1993) ise üç kütadaki siyahi diasporik kimliklerin kesişimini anlatan ufuk açıcı kitabı *The Black Atlantic*’i yayınlamıştı. Alandaki bir başka saygın bilim insanı William (Bill) Safran (1991), birtakım diasporaları birbirine bağlayan temel özellikleri listeleyen çığır açıcı bir makale yayınlamış, Avtar Brah (1996) ise göç etmiş olanları yerinde kalanlara bağlayan daha kapsayıcı bir diasporik alan kavramı geliştirmişti.

1991 yılında daha sonra yakın arkadaşım olan Ermeni Amerikalı önemli bilim insanı Khachig Tölöyan’ın editörlüğünde *Diaspora: A Journal of Transnational Studies* isimli yeni bir

derginin yayına başlaması diaspora kavramının yeniden canlandığına dair önemli bir işaretti. *Diaspora*'nın ilk sayısında William Safran'ın daha önce bahsettiğim çığır açıcı makalesi bir şeye gerçekten ön ayak oldu. Son olarak bu kitabın ilk baskısı ile aynı seride Nicholas ("Nick") Van Hear (1998), yayınladığı *New Diasporas* kitabının alt başlığındaki "kitlesele göç" ifadesiyle çağdaş dönemde insanların kitlesele yer değıştirmelerini halihazırda öngörmüştü.

Bu bilim insanlarını 1990'lar grubu olarak isimlendiriyorum. Diaspora çalışmaları alanındaki tohumlar ilk filizlerini verirken, konferans, seminer ve akademik alışverişlerde ortak noktalar bulurken çoğumuz birbirimizi zaten tanıyorduk veya tanıştık. Hepimiz tam olarak hemfikir değildik ama ilişkilerimiz samimiydi ve birbirimizden çok şey öğrendik. Bu kitabın İngilizce ilk baskısı *Global Diasporas: An Introduction* (Cohen, 1997) ilk olarak Birleşik Krallık'ta yeni kurulan UCL Press, daha sonra University of Washington Press ve son olarak mevcut yayıncı Routledge tarafından yayımlandı. Kitap zamanın ruhunu yakalamıştı, iyi karşılandı ve birçok dile çevrildi. O zamanlar doğru temayı doğru zamanda seçme konusunda şanslı olduğumu düşündüm ve başka uğraşlara yönelmeye başladım. Bu nedenle Routledge benden on bir yıl sonra gözden geçirilmiş bir baskı hazırlamamı önerdiğinde benim için hoş bir sürpriz oldu (ikinci baskı 2008'de yayınlandı). Bu 25. yıl baskısı on dört yıl sonra geldi.

Kitabın güncellenmiş ve genişletilmiş versiyonunun hâlâ geçerliliğini koruyabilmesinin birkaç nedeni var:

Birincisi, ilk baskının yayınlanmasından bu yana sosyal bilimlerde ve giderek beşerî bilimlerde diasporaların karşılaştırılmalı ve teorik çalışmalarına ilişkin araştırmaların hacmi gerçekten şaşırtıcı hale geldi. Tablo 0.1 konuya olan ilgideki artış göstermektedir.

İkincisi, diasporalara ve küresel diasporalara olan ilginin patlaması heyecan verici bir deneyim olsa da aynı zamanda utanç vericidir. Bu, 1990'lardaki grubun “doğru noktaya parmak bastığını” gösteriyor ancak aynı şekilde herhangi bir yazarın bu kadar büyük ve büyüyen bir alan yazın hacmini yeterince sentezlemesi ve analiz etmesi artık çok zor hale geldi. Yaygınlaşmanın temel sebebi kavramın artık çok sayıda ulusal, etnik ve dinî grubu ve bir ölçüde de etnik köken veya din ile tanımlanmayan diğer toplumsal oluşumları kapsamasıdır.

Tablo 0.1 Diasporalar ve küresel diasporalara yönelik ölçülebilir ilgi

Arama	Sayı ve tarih	Sayı ve tarih
“Diaspora” sözcüğünün geçtiği Google arama sonucu	14.100.000 Ağustos 2007	1.220.000.000 Aralık 2021
“Küresel diasporalar” ifadesinin geçtiği Google arama sonucu	2.100.000 Ağustos 2007	74.100.000 Ocak 2022
Kongre Kütüphanesi kataloğunda “diaspora” sözcüğünün geçtiği başlıklar	2.503 Ağustos 2007	8.721 Aralık 2021
“Küresel diasporalar” ifadesinin bulunduğu Google Ngram ¹ görüntülemeleri	0 (sıfır) 1985	2.545 2015
ProQuest'te ² listelenen yüksek lisans ve doktora tez başlıklarında geçen “diaspora” sözcüğü	130 2001	1.954 Ağustos 2021

Kabaca belirtmek gerekirse 1990'ların ortalarında konuyu araştırmaya başladığımda “diaspora” ünvanı genellikle yalnızca altı etnik köken için kullanılıyordu: daha kapsamlı siyahı diaspora kavramıyla birlikte Yunanlılar, Yahudiler, Ermeniler, Afrikalılar, Filistinliler ve İrlandalılar. “Genellikle” kelimesinin altını çiziyorum çünkü titiz bir araştırma, diğer etnik gruplar için bazen veya gelişigüzel kullanılan “diaspora” kelimesinin ilk

- 1 Google Ngram seçilen yıllar arasında bir kitap koleksiyonundaki arama sonuçlarını ölçmektedir.
- 2 ProQuest kütüphanecilere ve araştırmacılara bilgi sağlayan ticari bir şirkettir.

örneklerini ortaya çıkarabilir. 2021 yılına gelindiğinde bu terim dağınık Afgan, Hintli, Tamil, Sih, Japon, Koreli, Vietnamlı, Türk, Gürcü, Rus, Bask, İskoç, Polonyalı, Meksikalı, Kübalı, Venezuelalı, Brezilyalı, Faslı, Somalili, Nijeryalı, Zimbabveli nüfuslar ve çok daha fazlası için *rutin olarak* kullanılmıştır. Çoğunlukla “diaspora” kelimesinin çok sayıda etnisite ve milliyet için kullanılması - ifade edilen bir öz kimlik veya dış gözlemciler tarafından yapılan bir tanım olarak akademiden gazetecilik yoluyla popüler kültüre geçerek - yaygın hale gelmiştir. Bunun gibi bir genel giriş kitabında bu çoğalan örnekleri incelemek için bir araç tasarlamam gerekiyordu ve bunu nasıl yaptığımı 1. bölümde açıklayacağım.

Üçüncüsü, pek çok grup sözcüğü gittikçe daha fazla kullansa da bu baskıda ilk kez ya da daha ayrıntılı olarak ele aldığım belirli vakalarda kullanılmasına ilişkin devam eden tartışmalar vardır. Burada öncelikle inanç topluluklarından aynı zamanda antik Yunanlılardan, Karayip halklarından, Çinlilerden, Filistinlilerden, İsraillilerden ve Britanyalılarından bahsediyorum. Tüm bu vakalarda bazı bilim insanları asıl ana vatanlarının dışındaki nüfusları tasvir etmek için diasporik dilin kullanılmasına karşı çıkmakta veya en azından bu konuda ihtiyatlı davranmaktadır. Erken Hristiyan teolojisinde diaspora kelimesinin kullanımını açıklıyorum (İkinci baskıda buna kısaca değinmiştim.).

Dördüncüsü, diaspora kavramının dayanaklarını ve anlamını yitirecek kadar genişletildiği bir dönüm noktası bulmak için çok uğraştım. 1990’lardaki grup bu sorunun farkındaydı ancak bu olguyu eğlenceli bir şekilde “diasporanın diasporalaşması” veya “diaspora diasporası” olarak adlandıran Brubaker (2005) meseleye parmak basmıştı. Kesin bir dönüm noktası tam olarak nasıl ayırt edilir? Kral Canute’un saray mensuplarına gösterdiği gibi kişi bir kumsalda durup denizi işaret edebilir ancak gelen gelgitin geri çekilmesini emredemez. Üç örnek

vermek gerekirse diaspora bir zamanlar yurt ve sürgün arasındaki ara alanı ifade ederken bu terim, sekülerizm ile dindarlık ve heteronormatif cinsel kimlikler ile değişken cinsel kimlikler arasındaki boşluklar da dahil olmak üzere (ancak çok geniş kapsamlı olmayan) diğer ara alanları da kapsayacak şekilde genişlemiştir. Kolektif hayal gücündeki bu sıçramalar Alberto Carbajal'ın *Queer Muslim diasporas in contemporary literature and film* (2019), Mae Henderson'ın *Speaking in tongues and dancing diaspora: black women writing and performing* (2014) ve Masami Tamagawa'nın *Japanese LGBT diasporas: Gender, immigration policy and diverse experiences* (2020) eserleri gibi ilgi çekici kitaplarla sonuçlanmıştır.

Beşincisi, diasporanın diasporalaşmasına ilişkin bazı kavramsal sınırlamalar olması gerektiğinin bilincinde olsam da yeni yorumlara genel olarak Brubaker'dan daha açığım ve Alexander (2017: 1553) ile aynı düşüncedeyim: "Diaspora çalışmaları alanı ... yeni göç ve yerleşim biçimlerini, ortaya çıkan aidiyet biçimlerini ve süregelen küresel eşitsizliklerin, yerinden edilmenin ve şiddetin yarattığı güvencesizlikleri yansıtır şekillendiren bir sürecin içindedir". Uygulamada, diasporanın değişen anlamı üzerine yapılan çalışmaları, özellikle de Dufoix'nın (2016) kelimenin anlamsal tarihi üzerine yaptığı ustaca çalışmayı dâhil ederek bu kitabın kapsamını genişlettim. Kuruluş aşamasındaki diasporalar ve diaspora katılımıyla ilgili materyaller ve bu konularla ilgili bölümler ekledim.

Altıncı ve son olarak karmaşıklık konusunu açıkça ele almaya çalıştım. Herhangi bir diaspora çok yönlü olup çoğunlukla önemli iç çatlaklar ve kuşak farklılıklarını içermektedir. Daha yeni araştırmalar "- çok etnili, çok inançlı, çok dilli, çok gruplu, çok hareketli ve kültürlerin birleştiği diasporalar dâhil olmak üzere - iç karışıklıkları tanımak" ile ilgilidir (Cohen ve Fischer, 2019: 5). Bu endişeyi biraz olsun gidermek için uygun olduğu yerlerde "Karmaşa Bildirimi" sundum. Karmaşık göç akışlarını, çeşitliliği

ve çok yerelliği farklı şekillerde ele alan ulusötesilik, çokkültürlülük, kültürlerin birleşimi, kozmopolitanizm ve melezlik gibi güncel ve yeniden canlanan terimler bazen kavramsal açıdan önemli kafa karışıklıklarına neden olmuştur. Son bölümde aidiyet ve kimlik ile ilgili daha geniş konulara değinirken bu tür terimlerin kullanımında tutarlı olmaya çalıştım.

Bütün olarak değerlendirildiğinde kitabın asıl vizyonunu korumak, kaynakları ve verileri güncellemek, daha fazla materyal ve örnek eklemek ve yeni tartışmalara yanıt vermek arasında bir denge kurmaya çalıştım.